

**Cerebral
Parese-foreningen**

CP-foreningens interessepolitiske program for 2022-2024

(vedtatt av landsmøtet den 7.-8. mai 2022)

Interessepolitisk program for 2022-2024

1.0 Innledning

«CP-foreningens overordnede mål er samfunnsmessig likestilling og deltakelse for mennesker med cerebral parese og andre lignende nevrologiske diagnoser. CP-foreningen vil motarbeide alle former for diskriminering av funksjonshemmede og krever anerkjennelse av alle menneskers likeverd, like rettigheter og like muligheter.»

Ifølge formålsparagrafen vår er CP-foreningens viktigste oppgave å arbeide for likestilling og deltakelse, og i den kommende periode vil vi prioritere å arbeide med FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD).

FN-konvensjonens viktigste mål er å sikre funksjonshemmede et selvstendig liv og full deltakelse på alle samfunnsområder. Strategien er å bygge ned barrierer som hindrer deltakelse, og kompensere ved økonomiske støtteordninger, praktisk bistand og sørge for habilitering og rehabilitering.

Kapittelinnledning:

Kap. 1: Innledning

Kap. 2: Likestilling, deltagelse og antidiskriminering

Kap. 3: Oppvekst, utdanning og fritid

Kap. 4: Bolig

Kap. 5: Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Kap. 6: Pårørendepolitikk

Kap. 7: Arbeid og levekår

Kap. 8: Seniorpolitikk

Kap. 9: Helse og omsorg

Kap. 10: Tilgjengelighet, teknologi, hjelpemidler og transport

2.0 Likestilling, deltagelse og antidiskriminering

CP-foreningen vil arbeide for at FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) skal innarbeides i norsk menneskerettighetslov. Hensikten er å gi FN-konvensjonen forrang, dersom det skulle være konflikt mellom nasjonal lovgivning og konvensjonen. Vi vil også arbeide for at Norge skal signere tilleggsprotokollen, slik at norske borgere gis adgang til å klage til FN. Arbeidet med konvensjonen er et viktig signal om å styrke funksjonshemmedes posisjon i samfunnet, som likeverdige borgere.

I 2023 er det kommunestyre- og fylkestingsvalg og fram mot valget vil vi sette et særlig søkelys på tjeneste- og oppfølgingstilbudet i kommunene. En forutsetning for likestilling og deltagelse er et likeverdig tjenestetilbud. Vi ser et mangelfullt tilbud og store forskjeller rundt om i landet. Undersøkelser fra FFO og NorCP viser at koronapandemien ytterligere har satt tilbudet under press. Vi vil arbeide for å styrke det kommunale tilbudet, og å gjøre kommunene mer ansvarlige for å følge opp CRPD.

Vi vil også arbeide for å bekjempe alle former for diskriminering og støtte opp om tiltak som ivaretar rettighetene og bedrer rettsikkerheten til personer med funksjonsnedsettelse. Mange møter fortsatt på fordommer og blir utestengt fra viktige samfunnsarenaer. Denne urettferdigheten må synliggjøres. Nedsatt funksjonsevne er et diskrimineringsgrunnlag på lik linje med kjønn, etnisitet, tro- og livssyn og seksuell orientering.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at CRPD skal bli innarbeidet i norsk menneskerettighetslov.
- å innføre et mer likeverdig oppfølgings- og tjenestetilbud for personer med CP og lignende funksjonsnedsettelse, spesielt i kommunene.
- å gjøre kommuner ansvarlige i deres forpliktelser for å oppfylle CRPD og å øke kunnskapen om CRPD i kommunene gjennom opplæring av ansatte.
- å motvirke alle former for diskriminering og sosial utestengelse på alle samfunnsområder.
- å bekjempe hatkriminalitet og hatefulle ytringer.

3.0 Oppvekst, utdanning og fritid

3.1 Oppvekst og gode overganger

Vi vil arbeide for at alle barn og unge med CP har en trygg oppvekst, kjenner seg ønsket og får delta på lik linje med andre.

Vi vil også arbeide for å gjøre overgangene mellom barnehage og skole, mellom skoletrinnene, til høyere utdanning og inn i voksenlivet enklere.

I barnehage, skole og skolefritidsordninger (SFO) er det viktig at de voksne rundt barnet har kunnskap om CP, blant annet om viktigheten av kognisjon og energiøkonomisering.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at overgangene møtes med tiltak som gjør det lettere for hele familien.
- at informasjon om CP gjøres tilgjengelig for barnehage, skoler, studiesteder, kommuner og andre relevante instanser.
- at elever med CP tilbys nevropsykologisk utredning og veiledningssamtale om resultatene i forkant av ny skolesituasjon/overgang og etter behov i skole- og utdanningsforløpet.
- at det i barnehage, skole og skolefritidsordninger tas større hensyn til barnas energibruk.
- at alle barnehager, skoler og skolefritidsordninger arbeider aktivt for en mer inkluderende praksis.

3.2 Barnehage

Hvordan barnehagen oppleves har stor betydning for barna selv og familien. Det er viktig at barn med CP møter trygge og kompetente voksne og at det samarbeides med

relevante instanser. Barn med funksjonsnedsettelse skal sikres tidlig innsats og følges opp individuelt med kunnskapsbaserte og riktige tiltak.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at alle barn i barnehagen som har behov det, sikres individuell oppfølging og får støtte til å utvikle sitt potensial.
- at personalet har tilgang på kunnskap om CP.
- at alle barn i barnehagen som har behov for det sikres alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) og at de ansatte får tilstrekkelig opplæring og har nødvendig kompetanse.
- at spesialpedagogikk og kunnskap om funksjonsnedsettelse styrkes i barnehagelærerutdanningen.

3.3 Grunnskole og videregående opplæring

Vi vil arbeide for en inkluderende skole, der alle elever blir sett, stilt forventninger til og opplever å ha like muligheter. Dessverre viser statistikken at mange barn og unge med funksjonsnedsettelse opplever sosial utestengelse og mobbing. Vårt mål er at alle barn og unge med CP skal få et faglig og sosialt utbytte av skolen.

Det er viktig at valg av skole tar utgangspunkt i hva som er til det beste for barnet. Noen opplever best læring, mestring og utvikling ved å gå på skole i nærmiljøet, andre gjennom et mer spesialisert tilbud. Mangelfull universell utforming og ressurser skal ikke hindre barn i å gå på nærskolen sin.

I perioden 2022-2023 skal Stortinget behandle og vedta ny opplæringslov og vi vil spesielt arbeide for å ivareta, samt styrke rettighetene til elever med CP og lignende funksjonsnedsettelse. Vi vil også arbeide for å styrke kvaliteten på den individuelt tilrettelagte undervisningen (spesialundervisning).

Selv om det legges opp til et mer desentralisert støttesystem og kompetanseutvikling lokalt i kommunene når det gjelder spesialpedagogikk og inkluderende praksis i skolen, vil vi fortsatt arbeide for at Statped styrkes som et nasjonalt støttesystem og at ASK må forbli et selvstendig fagområde i Statped.

Vi vil arbeide for at flere elever med funksjonsnedsettelse fullfører videregående skole, blant annet gjennom bedre tilpassede utdanningsløp og flere tilpassede lærlingeplasser. Vi opplever at dagens yrkes- og studieveiledning ikke er tilstrekkelig. Denne må styrkes for å ivareta behovene til elever med funksjonsnedsettelse.

CP-foreningen vil arbeide for:

- å sikre rettighetene til elever med funksjonsnedsettelse som individuelt tilrettelagt opplæring, alternativ supplerende kommunikasjon (ASK), praktisk tilrettelegging og assistanse.
- at ASK skal bli anerkjent som et eget språk i språkloven.
- at alle elever som har behov for individuelt tilrettelagt opplæring skal få opplæring av fagpersoner med pedagogisk eller spesialpedagogisk kompetanse.
- at kompetansen og laget rundt elevene og skolene styrkes, uten at ressursene til Statped som et statlig nasjonalt støttesystem svekkes.

- at alle skal få fullføre videregående skole uansett alder og at de som trenger lærlingeplass får det.
- å styrke yrkes- og studieveiledningen for elever med funksjonsnedsettelse.
- at det skal foretas en individuell vurdering av praktisk gjennomføring av eksamen i forkant av selve eksamensdagen.
- at spesialpedagogikk og kunnskap om funksjonsnedsettelse styrkes i lærerutdanningen.
- at regelverket knyttet til skolemiljø og mobbing følges opp av alle involverte instanser på en god måte og at skoler i større grad ivaretar en inkluderende praksis.

3.4 Høyere utdanning

Sammenhengen mellom utdanningsnivå og sysselsetting er sterkere for personer med funksjonsnedsettelse enn andre. Vi vil derfor arbeide for at flere med CP kan gjennomføre høyere utdanning og gjøre overgangen til studentlivet enklere. Vi vil jobbe for tilretteleggingstiltak, slik at studentene kan bruke energien sin på studier framfor unødvendige hindringer og vanskelige praktiske gjøremål. Blant annet ønsker vi at studenter kan søke om BPA, eller andre hjelpetjenester, samtidig som søknad til opptak sendes inn, slik at alle praktiske forhold knyttet til hverdagen er på plass før studiestart.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at flere med CP skal kunne gjennomføre høyere utdanning.
- en lovfestet rett til tilrettelegging innen høyere utdanning.
- å gjeninnføre utdanning som tiltak for ungdom under 22 år.
- at alle studiesteder skal være universelt utformet (inkludert læremidler).
- at studenter lettere skal få vedtak på BPA, ved at det blant annet ikke stilles krav til bostedsadresse for å kunne søke på ordningen.
- at det skal bli enklere for studenter med funksjonsnedsettelse å dra på utveksling til utlandet der dette er den del av studiet eller et valg i studieløpet.
- flere tilrettelagte studentboliger.
- flere tilrettelagte folkehøyskoletilbud.

3.5 Fritid

Undersøkelser viser at personer med funksjonsnedsettelse utestenges fra deltagelse på kultur-, idretts- og fritidsarenaer fordi tilbudene ikke er tilstrekkelig tilrettelagte. Vi vil arbeide for at alle med CP, uansett alder, får mulighet til en aktiv fritid med meningsfulle fritids- og kulturaktiviteter.

CP-foreningen vil arbeide for:

- universelt utformede kultur- og fritidstilbud.
- at natur og rekreasjonsområder gjøres tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse.
- at det blir lettere å finne informasjon om tilgjengelige kultur- og aktivitetstilbud.
- å utvide potten til å søke om aktivitetshjelpemidler.
- økt støtte til opplæring i hjelpemidler og tilretteleggingstiltak.

- mer fleksible ordninger for bruk av støttekontakter og BPA for å sikre selvstendigjøring og deltagelse.
- å bedre ferietilbudet og ferieopplevelser for personer med CP og deres pårørende.
- flere tilrettelagte fritidsboliger.

4.0 Bolig

Mange med funksjonsnedsettelse opplever en begrenset valgfrihet når det gjelder valg av bolig. Vi vil arbeide for at de individuelle rettighetene styrkes og at personer med CP og lignende funksjonsnedsettelse skal ha innflytelse og medbestemmelse på hvor en skal bo, hvordan en skal bo og hvem en skal bo sammen med.

Kommunenes boligpolitikk må i større grad ta utgangspunkt i den enkeltes/de enkelte families behov og ikke være styrt av det boligtilbudet som allerede eksisterer. Det må bli lettere å kunne eie sin egen bolig, samtidig som kommunene må sikre at det finnes trygge, tilrettelagte og rimelige boliger til leie for de som har sammensatte behov eller trenger tilsyn.

Vi vil også arbeide for at det må bygges flere tilrettelagte og universelt utformede boliger. Det må stilles mer krav til strekkelig areal slik at flere boliger kan benyttes av personer med CP og lignende funksjonsnedsettelse. Vi vil også arbeide for styrke de boligsosiale virkemidlene og de økonomiske støttestrukturene, som blant annet Husbanken.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at den individuelle retten til bolig må styrkes og at den enkelte sikres medbestemmelse og innflytelse i valg av bosted.
- at kommuner ikke planlegger og bygger store institusjonslignende omsorgsboliger for unge og voksne og avlastningsboliger for barn med CP og lignende funksjonsnedsettelse.
- at det skal bli enklere for unge med CP og deres pårørende å få hjelp og veiledning i kommunene til å kunne planlegge og gjennomføre flytting og å etablere seg i egen bolig.
- å styrke de boligsosiale virkemidlene og de økonomiske støttestrukturene og at ordningene øremerkes.
- at kravene til universell utforming styrkes, blant annet til areal, slik at vi får flere leiligheter som faktisk plass til ulike tekniske hjelpemidler og nødvendig utstyr.
- at det etableres flere tilgjengelige utleieboliger og leie-til-eie-løsninger.
- at de kommunale husleiene reduseres og at ordninger som «gjengs leie» avskaffes.
- at vedlikehold prioriteres i kommunale boliger.
- at den nasjonale bostøttestrukturen gjennomgås og forbedres og blant annet inkluderer flere med uføretrygd.
- at kommunene tilbyr et tilstrekkelig og verdig dag- og botilbud til personer med funksjonsnedsettelse og at tilbudet ivaretar den enkeltes individuelle behov.

- at personer med CP og lignende som bor i kommunale omsorgsboliger med personalbase, bør få innflytelse ved ansettelse av personell.
- at personell i kommunale omsorgsboliger er faglærte og får tilstrekkelig opplæring i CP og ASK.

5.0 Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Vi vil arbeide for en ny og mer rettferdig BPA-ordning. Vi mener det er på tide at ordningen i større grad skal fungere som et likestillingsverktøy og gi den enkelte bedre mulighet til å leve mer selvstendige og deltagende liv.

Det er alt for mange i dag som ikke får innvilget BPA eller mottar tilstrekkelig med timer. Det er også en utfordring i dag at kommunene praktiserer ordningen ulikt og ved flytting følger ikke vedtaket med. Vi vil at alle som har et reelt behov skal få BPA og i større grad bestemme selv hva BPA-timene skal brukes til.

Vi vil arbeide for at BPA-ordningen skal ut av helselovgivningen, ivaretas i en egen lov og at ordningen skal gis en mer stabil finansiering enn det som er tilfelle i dag. Vi vil også arbeide for en større forståelse og kunnskap i samfunnet om hva BPA-ordningen er og hvor viktig den er for personer med funksjonsnedsettelse.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at retten til BPA utvides til å gjelde alle, uansett alder, som har et reelt behov for assistanse, inkludert personer med lett grad av CP.
- at retten til BPA ivaretas i en egen lov, men der helsehjelp og medisinsk oppfølging inkluderes for de som har behov for det.
- at BPA-ordningen blir mer fleksibel, at det blir lettere å beholde vedtak ved flytting over kommunegrensene og at den enkelte bruker selv kan bestemme mer hva timene brukes til.
- at kommuner, bydeler og saksbehandlere opparbeider seg mer kunnskap om BPA og intensjonen med ordningen.
- at familier i større grad gis reell valgfrihet, det vil si at de kan velge BPA framfor avlastning utenfor hjemmet dersom det er mest hensiktsmessig. En utvidet rett til SFO (4.-7.trinn) ikke skal hindre familier å få innvilget vedtak om BPA.
- at personer som bor i døgnbemannede omsorgsboliger også skal få tilgang på BPA-tjenester.
- at det skal være enklere for studenter å få innvilget BPA og at ordningen skal være på plass før studiestart.
- at BPA-ordningen fortsatt skal sikre muligheten til å få assistert ledelse.
- mest mulig fleksible BPA-ordninger, uten at det går på tvers av arbeidsmiljøloven og rettigheter til de ansatte.

6.0 Pårørendepolitikk

Mange pårørende bruker unødvendig mye tid og ressurser på å orientere seg i systemet. For familier med store omsorgsoppgaver er det et stort behov for et koordinert tjenestetilbud, samt hjelp til viktige prosesser som riktig skoletilbud,

passende hjelpemidler og framtidig boligløsning.

Det er viktig med et godt støtte- og avlastningstilbud, slik at pårørende makter å stå i krevende og belastende omsorgsoppgaver over tid. Vi vil arbeide for at pårørende får innflytelse og medbestemmelse på hva slags tilbud som tildeles fra kommunen.

Mange pårørende sliter med å beholde tilknytningen til arbeidslivet. Vi mener det er mulig å både arbeide for et mer inkluderende arbeidsliv og bedre kompenserende økonomiske ordninger. Det er viktig at foreldre til barn som har store omsorgsbehov ikke blir rammet økonomisk.

Flere velferdsordninger opphører i det barnet fyller 18 år, selv om ikke omsorgsbehovet har endret seg vesentlig. Vi vil derfor jobbe for å bedre støtteordningene for foreldre som har hjemmeboende barn med store hjelpebehov.

CP-foreningen vil arbeide for:

- en bedre fungerende ordning med rettighetsbasert individuell plan og koordinatortjeneste.
- at kommunene styrkes med en statlig og uavhengig støttetjeneste for koordinator, barnekoordinator og individuell plan som kan veilede og gi opplæringstilbud til kommunene.
- at avlastningstilbud, støttekontaktilbud, og tilbud om praktisk bistand tilpasses den enkeltes families reelle behov.
- at pårørende kan få beholde rett på forhøyet hjelpestønad, opplæringspenger og omsorgspenger etter at barnet har fylt 18 år, dersom det er hjemmeboende og har funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom.
- at pleiepengeordningen forblir tids-ubegrenset for familier med alvorlige syke barn.
- at omsorgsstønad rettighetsfestes, og at nasjonale retningslinjer må sikre lik tilgang til ordningen og definere en minstesats.
- at søsken ivaretas og inkluderes i rollen som pårørende.
- at barn til personer med CP og lignende funksjonsnedsettelse ivaretas og får tilstrekkelig veiledning i rollen som pårørende.
- at de som trenger ledsager i forbindelse med reise til behandlings- og rehabiliteringstilbud får dekket kostnaden.

7.0 Arbeid og levekår

7.1 Arbeid

Personer med funksjonsnedsettelse er en ressurs i arbeidslivet. Mange står ufrivillig utenfor og vi vil derfor arbeide for at flere med CP skal få delta. I dag er statens virkemidler og tiltak knyttet til regjeringens inkluderingsdugnad. Vi vil arbeide for at regjeringen forplikter seg ytterligere for å oppnå økt likestilling og høyere sysselsettingsgrad.

Det må legges til rette for at flere arbeidsgivere ansetter arbeidstakere med funksjonsnedsettelse. Dette handler om å utfordre holdninger og fordommer og å appellere til at flere bedrifter, både private og offentlige, tar et større samfunnsansvar

ved å etablere flere arbeidsplasser og stillinger som er tilpasset personer med funksjonsnedsettelse.

Det er viktig at NAV organiseres og gis mer ressurser slik at saksbehandlerne på de lokale NAV-kontorene er i stand til å kunne gi en tett, individuell og riktig oppfølging til de som trenger det.

Vi vil arbeide for gode fastholdelses- og tilretteleggingstiltak slik at flere har mulighet til å beholde arbeidstilknytningen lengst mulig. Flere enn i dag må få en reell mulighet til å kunne ta i bruk restarbeidsevnen sin og kunne kombinere arbeid og uføretrygd.

Vi vil også arbeide for at VTA og VTO-ordningen (Varig tilrettelagte arbeidsplasser og Varig tilrettelagte arbeidsplasser i ordinær bedrift) styrkes og at det etableres flere og mer differensierte dagtilbud utenfor det ordinære arbeidslivet.

CP - foreningen vil arbeide for:

- at regjeringens arbeid med inkludering i arbeidslivet styrkes med flere og mer virksomme tiltak og virkemidler.
- at det opprettes flere tilpassede stillinger som øremerkes personer med nedsatt funksjonsevne og at arbeidsplasser som tar dette ansvaret blir kompensert økonomisk.
- at NAV organiseres og gis mer ressurser slik at de lokale saksbehandlere får større mulighet til å kunne følge opp hver enkelt med riktig oppfølging og tiltak.
- at de statlige rammene for ordningen med funksjonsassistanse i arbeidslivet økes og at ordningen utvides til og også gjelde personer med kognitive vansker.
- at ordningen med funksjonsassistanse også gjelder de som har praksisplass, slik at de som er i praksis og på utprøving kan få mulighet til å få vist seg tilstrekkelig fram.
- at de statlige rammene for lønnstilskudd økes, slik at flere arbeidsgivere kan stimuleres til å ansette og beholde arbeidstakere med CP.
- å styrke vernet i arbeidsmiljøloven for personer med funksjonsnedsettelse.
- flere VTA og VTO-plasser og at ordningen tilpasses bedre den enkeltes funksjonsevne og at ordningen forblir et statlig ansvar.
- å styrke ordninger som Helt med, slik at vi kan inkludere flere med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv.
- at kommunene stimuleres til å etablere flere dagaktivitetstilbud som alternativer til ordinært arbeid. Dagtilbudene bør bli mer spesialiserte i forhold til fysisk og psykisk funksjonshemming slik at gruppedynamikken og aktivitetene kan tilrettelegges bedre til funksjonsnivået.

7.2 Økonomi og levekår

Personer med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom har dårligere økonomiske levekår sammenlignet med befolkningen ellers, både på grunn av svakere tilknytning til arbeidslivet og merkostnader som følge av sin livssituasjon.

Vi vil derfor kjempe imot innstramminger i de helsebaserte ytelsene og arbeide for ordninger som virker kompensierende og reduserer de økonomiske følgene av det å ha en funksjonsnedsettelse og en kronisk sykdom. Vi mener også at de ulike støtteordningene og ytelsene, må sees mer i sammenheng enn de gjør i dag. Den enkelte skal ikke risikere å miste en viktig inntekt, på grunn av endringer i en annen.

Vi vil støtte opp regjeringens intensjon om å innføre en ny tillitsreform i NAV. I denne sammenheng vil vi arbeide for at også brukerne av NAV gis mer tillit. For eksempel opplever mange med CP eller familiene deres et altfor stort krav om dokumentasjon i de ulike søknadsprosessene.

Vi vil arbeide for at omverdenen og myndighetene i større grad enn i dag ser på uføre som en positiv ressurs i samfunnet. Uføre skal ha mulig het til å delta i arbeidslivet og det må bli enklere å bidra på andre samfunnsarenaer, som for eksempel innenfor frivilligheten og i organisasjonslivet.

Vi vil også arbeide for rettigheter og levekår for personer med utviklingshemming og at regjeringen følger opp med en stortingsmelding om rettigheter for denne gruppa.

CP - foreningen vil arbeide for:

- å hindre innstramminger i helsebaserte ytelsene.
- å reduserer egenandelen for helsetjenester for personer med funksjonsnedsettelser og kroniske diagnoser.
- å sikre en grunnstønadsordning som dekker de ekstrautgiftene kronisk syke og funksjonshemmede har.
- en tillitsreform i NAV som i større grad gir tillit til brukerne og som blant annet reduserer kravet til dokumentasjon.
- å opprettholde skjermingstillegget knyttet til uføres alderpensjon og tillegget som delvis skjermer mottakerne av virkningen av levealdersjusteringen etter folketrygdloven.
- at de som har fått innvilget arbeidsavklaringspenger (AAP) skal beholde de til de enten er avklart til arbeid eller uføretrygd.
- at de som har fått innvilget uføretrygd skal få arbeidsoppfølging hos NAV.
- at det blir enklere for uføretrygdde å ta i bruk restarbeidsevnen sin og kombinere arbeid med trygd.
- at flere får innvilget bostøtte, inkludert unge uføre, og at bostøtten ikke reguleres i trappetrinn slik at ikke små eller tilfeldige inntekter resulterer i kutt som overstiger ekstrainntekten (for eksempel oppmuntringslønn).
- at regjeringen følger opp med en egen stortingsmelding om rettigheter til utviklingshemmede.

8.0 Seniorpolitikk

Vi trenger en politikk for eldre, som ivaretar behovene for personer som har levd hele livet med nedsatt funksjonsevne. Det er ikke slik at man blir «lik alle andre» når man fyller 67 år. Eldre med CP møter på andre typer utfordringer enn sine jevnaldre.

Vi har for lite kunnskap om hvordan aldring med funksjonsnedsettelse gir seg utslag i

forhold til helse, boforhold, deltakelse og familieliv.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at kommunene i større grad planlegger og tilrettelegger for eldre som har levd med funksjonsnedsettelse.
- at det skal bli enklere for eldre med CP å få hjelp og støtte i kommunene til å kunne planlegge alderdommen og gjennomføre flytting til en mer hensiktsmessig og tilgjengelig bolig.
- at også personer med CP over 67 år skal få innvilget BPA og beholde ordningen så lenge det er hensiktsmessig for den enkelte bruker.
- at velferdsteknologien tilpasses behovene til eldre med funksjonsnedsettelse og at det i større grad tas hensyn til alle de som har vanskeligheter med å finne ut av internett, smarttelefon og nye betalingsløsninger.
- at seniorpolitikk på arbeidsplassen må ivareta særskilt personer med funksjonsnedsettelse.
- at det forskes mer på aldring og funksjonsnedsettelse, særlig senskader.

9.0 Helse og omsorg

9.1 Spesialisthelsetjenesten

CP-diagnosen er omfattende og krever spesialister og tverrfaglighet. Vi vil arbeide for å styrke og videreutvikle det nevrologiske tilbudet i helseforetakene. Innenfor utredning, diagnostisering og behandling vil vi arbeide for et likeverdig tilbud i hele landet.

Vi vil arbeide for å styrke rehabiliterings- og habiliteringstilbudet i landet, særlig habiliteringstilbudet i helseforetakene. Alle barn med CP, også gruppen med lettere grad, skal tilbys et systematisk og kunnskapsbasert oppfølgingstilbud gjennom NorCP. Vi vil også fortsatt arbeide for å utvide den systematiske oppfølgingen til å også gjelde voksne med CP og å få til gode overganger i oppfølgingstilbudet mellom barn og voksne.

Det viktig at intensivtilbudet styrkes, inkludert også for de med store hjelpebehov, da forskningen viser god effekt. Dersom ordningen fritt behandlingsvalg avvikles i kommende periode, vil vi arbeide for at dagens intensivtilbud består, da vi ikke ser at offentlige tilbudet er tilstrekkelig i dag. Vi vil beholde den valgfriheten den enkelte har i dag.

Personer med CP er avhengig av bistand både fra primær- og spesialisthelsetjenesten. En god informasjonsflyt, tett dialog og kontinuerlig samarbeid er avgjørende for at personer med CP skal kunne leve godt i et livsløpsperspektiv.

Arbeidet med digitalisering og bedre teknologiske løsninger må komme vår gruppe til gode. Løsningene må være universelt utformet, og det må legges til rette for støtte og opplæring.

Forskrifter, prioriteringsveiledere, retningslinjer og veiledere er ikke godt nok innarbeidet i praksis. Det er medvirkende til at det er for stor variasjon i tilbud og tjenester.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at CP-diagnosen kan stilles tidligere enn i dag og at innsatsen settes inn tidligere for å bevare og utvikle det motoriske og kognitive funksjonsnivået.
- at det forskes mer på CP og lignende nevrologiske diagnoser, både på årsaker, forløp og effekt av behandlingstilbud.
- at det innføres et systematisk kunnskapsbasert oppfølgingsprogram for alle voksne med CP, som omfatter både motorisk, kognitiv og psykisk helse, og at det utvikles bedre overganger mellom barne- og voksenhabiliteringene.
- at det utvikles faglige, kunnskapsbaserte og nasjonale retningslinjer for CP gjennom hele livsløpet.
- at tverrfaglig intensivtilbud etableres i alle helseregioner for barn og voksne med kompleks og alvorlig grad av funksjonsnedsettelse som følge av CP og andre medfødte tilstander.
- at etablerte og kunnskapsbaserte habiliterings- og rehabiliteringstilbud styrkes, og at det er rom for utprøving og bruk av alternative tilbud.
- at CP-diagnosen prioriteres i oppfølgingen av regjeringens hjernehelseterapi.
- at ordningen behandlingsreiser til utlandet utvides til å inkludere CP-diagnosen og lignende diagnoser.
- en mer helhetlig tankegang omkring pasientene, der spesialist- og primærhelsetjenesten samarbeider tettere.
- at de som skal bruke habiliterings- og rehabiliteringstjenester har valgfrihet på tvers av kommuner og helseregioner.

9.2 Primærhelsetjenesten

I tillegg til en god spesialisthelsetjeneste, er vi også avhengige av en velfungerende helsetjeneste kommunalt. Det er en utfordring at kommunene har fått mer ansvar og flere oppgaver, uten at de har fått tilstrekkelige midler og ressurser til å følge opp.

Arbeidet med digitalisering og teknologisk utvikling er viktig, og kan også gi nye muligheter for informasjon og beslutningsstøtte. Det er viktig at løsningene blir universelt utformet og at det gis støtte og opplæring i bruk.

Undersøkelser viser at koronapandemien ytterligere har forverret oppfølgingstilbudet i kommunene, derfor må det settes inn ressurser for å ta inn etterslepet. Vi vil derfor arbeide for å styrke tilbudet i perioden som kommer og å synliggjøre behovet til våre grupper i kommunene og i primærhelsetjenesten.

For mange med CP er fastlegeordningen viktig. Fastlegen har en viktig rolle i å henvise til spesialister, behandlings- og rehabiliteringsinstitusjoner, samt skrive erklæringer i forbindelse med søknader. Vi vil arbeide for at fastlegeordningen blir bedre tilpasset behovet til personer med CP og lignende diagnoser. Det er viktig at det er et godt system i kommunen, slik at personer med CP og lignende diagnoser får samme tilbud om screeningsundersøkelser, for eksempel kolesterolverdier, mammografi, gynekologi eller gastroskopi.

Vi vil også arbeide for å bedre det tverrfaglige habiliteringstilbudet i kommunene, for eksempel psykolog, fysio- og ergoterapitilbudet.

CP-foreningen vil arbeide for:

- et mer likeverdige behandlings- og tjenestetilbud i kommunene.
- å styrke fastlegeordningen.
- at tilbudet om fysio- og ergoterapi styrkes og at fysioterapibehandlingen unntas egenbetaling.
- at flere med CP får ta del i helse- og behandlingstilbudene i kommunene, særlig i de periodene der en har behov for økt medisinsk oppfølging.
- at det etableres lærings- og mestringstilbud i alle kommuner som kan tilby trenings- og aktivitetstilbud, samt kost- og ernæringsveiledning for personer med funksjonsnedsettelse.
- at det tilrettelegges for palliativ behandling i bolig ved livets slutfase.

9.3 Psykisk helse

Personer med CP viser seg, ifølge forskning, å være godt representert blant de som har psykiske problemer. Vanskene ser ut til å være uavhengig av funksjonsnivå og alder. Koronapandemien har gjort det vanskeligere for mange med CP, da mange har måttet leve isolert og har måtte klare seg uten de daglige vante gjøremål og rutiner.

Tilgangen til psykisk helsetjeneste må bli bedre. Vi trenger både å styrke det forebyggende arbeidet og at det skal bli enklere å få hjelp når man trenger den. Vi vil at psykiatere og psykologer i større grad enn i dag skal ha kompetanse på funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.

Vi vil også arbeide for at psykisk helse blir en del av den systematiske oppfølgingen både for barn og for voksne med CP. Vi opplever at mange med CP havner mellom to stoler i dagens oppfølgingstilbud, da veldig mange eksempelvis ikke får oppfølging i BUP, barne- og ungdomspsykiatrien.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at tilgangen til psykisk helsetjeneste blir enklere i dag.
- at regjeringen følger koronapandemiens konsekvenser for personer med CP og lignende diagnoser.
- at psykisk helse blir en del av den systematiske oppfølgingen både for barn og for voksne med CP.
- at kommuner og helseforetak som utlyser hjemler for psykologspesialist sørger for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å imøtekomme behov hos personer med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom.
- at kommunene gir et tilbud om samtalegrupper/møteplasser for dem som vil snakke om temaer innenfor psykisk helse, fortrinnsvis gjennom lærings- og mestringssentrene.

10.0 Tilgjengelighet, teknologi, hjelpemidler og transport

10.1 Universell utforming og ny teknologi

Det haster med å gjøre offentlige bygg, utemiljøer, transportsystemer og IKT-løsninger universelt utformet. For å sikre framdrift må det lages forpliktende planer, settes konkrete tidsfrister og gis de nødvendige økonomiske bevilgninger. Vi vil også arbeide for at personer med CP kan ta del i den nye teknologiske utviklingen på lik linje med alle andre. Det er en utfordring i dag at enkelte personer med CP ikke får tilgang til enkelte digitale tjenester, som for eksempel Bank-ID.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at regjeringens helhetlige strategiplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse sørger for en forpliktende framdriftsplan for å gjøre Norge universelt utformet.
- at alle skoler og skolefritidsordninger skal være tilgjengelige, gjennom at «Veikart for universell utforming av nærskoler» blir gjennomført innen 2030.
- at det settes av betydelige midler til universell utforming av eksisterende bygg og at det etableres en ordning med tilpasningstilskudd for offentlige bygg.
- at andelen boliger med tilgjengelighetsstandard økes.
- at nye digitale plattformer blir universelt tilgjengelige.
- at ingen skal bli utestengt fra viktige samfunnsområder på grunn av manglende digital kompetanse.
- at sanseforsterkende teknologi blir utviklet og tatt i bruk, ved blant å etterspørre teknologiprojekter som kan bedre levekårene for personer med CP.

10.2 Hjelpemidler og transport

Ulike tilretteleggingsordninger og hjelpemidler er helt essensielt for personer med CP og andre funksjonsnedsettelse for å kunne delta i samfunnet på lik linje med andre. Det er derfor viktig å beholde den statlige finansierte hjelpemiddelordningen, der de individuelle rettighetene er forankret i folketrygden.

Gode transportløsninger er viktig. I tillegg til å arbeide for en mer tilrettelagt kollektivtrafikk, vil vi også arbeide for bedre skyss- og transportløsninger, gode bilordninger og bedre parkeringsløsninger.

CP-foreningen vil arbeide for:

- at dagens hjelpemiddelordning opprettholdes som en statlig finansiert ordning, hjemlet i folketrygden og med faglig forankring i hjelpemiddelsentralene.
- at kollektivtrafikk prioriteres med tanke på både tilgjengelige transportmidler og holdeplasser.
- at ordningen med tilskudd til gruppe 1 bil utvides til å omfatte personer som har behov for bil for utføre dagliglivets funksjoner for å hindre en isolert tilværelse. Dette inkluderer også de som ikke er i arbeid eller utdanning.

- at ordningen med tilskudd til gruppe 2 bil forenkles og at leveringstiden går ned. Behovet for hjelpemidler bør ha større betydning.
- at gjenanskaffelsestida for bil reduseres fra 11 til 7 år.
- at man i større grad samordner ulike innvilgede transportstøtteordningene slik at det blir mindre tungvint og mer fleksibelt for den enkelte bruker.
- en nasjonal TT-ordning
- at de som har behov for det får innvilget og å beholde HC-parkeringskort og ledsagerbevis.